

pe, veg. l'art. *Béixec*). A priori ja es veu natural que una de les causes de la var. en *p* fos l'anar darrere l'articulació forta d'una RR doble; i l'aparellament de *Sorpe* amb *Sorre* (variants *a* i *b*), i de *Surp* amb *Surri*, presenta justament aquesta condició.¹ Ja aquest desdoblament i aquesta observació indueixen a creure que tots ells són noms d'arrel basca o ibero-basca.

Majorment segur si aquest és l'origen de l'arrel. Per a la qual s'ha de decidir entre diverses possibilitats.

És suggestiu pensar en el basc *çur* 'fusta, llenya',¹⁰ mot comú a tots els dialectes i fases de la llengua; no és segur, però molt semblant, que tingués antigament la variant *çurr(a)*: amb art. *-a* i *rr* doble.² Doncs, ÇURR-BE > ÇURPE 'dessota la fusta, dessota els boscos', que és ben bé la posició de *Sorpe* i de *Surp*:¹⁵ sota grans bosquíries, en particular la gran i famosa «Mata de València», que munta cap a la Bonaigua des dels alts de Sorpe; i les de l'alta vallada que ve des del Montsent de Pallars cap a la Vall d'Assua: Sorre i Surri es troben en els paratges mateixos coberts de bosc.²⁰ Com que la *u* ibero-basca era vocal de quantitat indiferent, es podia pronunciar més tancada o bé més oberta, d'on l'alternativa *ú* (3, 4) / *ó* (1, 2); també és possible que la *-i* final de *Surri* decantés la balança a favor de *ú*. Quant a l'alternança *-rri/-rre*, cf. E.T.C.²⁵ II, 60.

Les altres possibilitats: Per a *çuri* 'blanc', caldria admetre una acc. comparativa 'nevat' en lloc de 'blanc', supòsit indemostrable i que no explica les variants en *-rr-* (2, 4) ni la *p*. Bc. *isuri* «inclinado, vertiente» (Mitx.³⁰ *Apell.*, § 341)?: però ni la *rr* ni la *p* ni la manca de *i* no hi lligarien; igual objectem a *su-urí* 'la vall del foc o del fogar'. Un *çurr* a deduir de *çurrun* «viga maestra», «inflexible», «seco» (Mitx., *Ape.*, § 6433) si no va amb *çur* 'fusta' restaria arbitrari. Cal decidir-se per *çur(r)* 'fusta'.³⁵

Fins ací tenim un quadrimoni ben coherent i evidentment inseparable. En els següents això ja no s'imposa, però és també sostenible, i fins, en bona part, molt semblant.

5) SORNÀS, llogaret d'Andorra, a la vall de Valira del Nord, 0h50 al Nord d'Ordino, pel camí d'El Serrat.

PRON.: *sornàs*, allí mateix, 1935 (exc. 191).⁴⁵

MENC. ANT. 1052: «ponte de *Surnas*» (*Cart. d'Andorra*, § 23, 129.16); 1176: *Surnass* (bis) (imprès *Furnass*) (Valls Tab., *Priv. Andorra*, 400); S. XII, entre els homes d'Ordino: «Pere Ponz de *Sornass*» (*Cart. And.* I, § 76, 236.35); 1208: *Surnas* (Valls Tab., o. c.,⁵⁰ 405); 1231 (*Cart. And.*, § 111, 274.22).

ETIM. Si en E.T.C. II, 35 i 221, em limitava a donar-lo com pre-romà indesxifrat, ara, amb caràcter segur, no puc donar gaire més. La terminació, però, sembla ser la ben coneguda *-ASSE*, com terminació pre-romana, del grup de les en *-sse*, sobretot ateses les formes *Surnass* de 1176 i S. XII, que és pre-romana i més sovint de la branca ibero-basca: *Escàs*, *Turbiàs*, *Alàs*, *Sagàs*, *Sandiàs*.

Cap objecció greu no s'oposaria a atribuir-lo a la ma-⁶⁰

teixa arrel que la del grup precedent, de *Sorre* i *Sorpe*. Potser amb un desdoblament de la *-RR-* que es produeix en arrels pre-romanes, del qual es troben casos donant *-rn-*, no tan sovint com *-rd-*. *Gavarna*, *-varnaui*, *-varnet*, variant de *Gavarra* etc., menys estesa que *Gavarda*.

Però potser és un compost; justament *Nas* és nom de dos poblets no gaire llunyans de *Sornàs*, un a la Vall de Cardós, te. Estaon, i l'altre a la Baixa Cerdanya, agre. a Bellver: altres casos de *-ASSE* —si bé és cert que almenys un d'ells era *Anàs* antigament (art. *Anàs*, vol. II). Doncs, potser es partí d'una contracció de *Sorr-anàs*?

6) SO, Coll de ~, a l'Alt Pallars, pas de gran importància, 1880 alt., te. Farrera: és per on passa la comunicació de la Coma de Farrera amb la vall de Ribalera o Santa Madalena, que desemboca a la N. Pallaresa per l'esq., aigües avall de Llavorsí.

PRON.: *kəf de sɔ*. Després es troba un veïnat de bordes, de nom *Tressó* < TRANS *SOR*, o sigui 'més enllà de So', seguint el vell camí ral de Llavorsí a la Seu d'Urgell pel Ras de Conques (1933, Ll. i, 21, exc. 202).

MENC. ANT. 1518: «Coll de *Sor*» (*Spill de Castellbò*, fº 51; i de nou 53r); 1645: «a Col d'Assó e a *La Basseta de Santa Creu*» (Capbreu de Rialb, fº 73v).³

La *-r* final sonava, doncs, encara en el S. XVI, però ja s'havia emmudit en el XVII (i àdhuc a finals del XVI). El testimoni de 1518 és prova fefaent d'una *-R* etimològica: que bé sembla relligar aquest nom amb l'ètimon bascoide de *Sorre* i *Sorpe*: com sigui que no sempre *-RR* prenia vocal de suport (doncs, *Sorre*, com *Isavarre* etc.); però no sempre, car hi havia apòcope en NLL com *La Tor* TURRE, fins a Cerdanya i a Berguedà; i el Coll de So, ja s'hi troba a la vora. En tot cas aquesta *-r* dissuadeix de lligar-lo amb *Son* i *Ison* (art. supra). I no menys amb *So* de l'Aude, seu del vescomtat que havia pertangut al Conflent: allí dades antigues de la forma *Son* o *So*, als anys 1095 i Sr. X i XVI, i 1622 (CCandi, *BABL* IX, 1231) i abans *Alson* (*Btr. z. Nfg.* 1973, 284). Tampoc pot anar amb SAURUS, d'on *Montsor* i *Sora* (supra), puix que té *ç* tancada.

7) SORIANA, llogaret de la Baixa Ribagorça, agre. a Estopanyà, cap a mig camí de Tamarit a Benavarri.

PRON.: id. (oït a les enqs. de 1955, a Casserres o Estanya) (xvi, 114 ss.).

MENC. ANT. 1076: *Çurriana*, cit. darrere Estopanyà, Pilzà, Purroi, Casserres i Canelles (*Li. Fe. Ma.* I, 525). D'aquí probablement era Guillem de *Zurriana*, comandador del monestir d'Alguaire, l'any 1195 (segons la monografia de MiretS., p. 11). 1554: *Sorriana* (Moner, *Bi. Escr. Rbg.*, 102).

Aquesta *rr* dels 3 testimonis antics indueix a adscriure'l al present grup bascoide, d'acord amb l'origen de tants NLL ribagorçans com aquest; i ens dissuadeix d'incloure'l entre els noms de vil·les romanes en *-ANA*, com SEVERIANA (*Siurana*) o derivar-lo de SAU-